

УКРАЇНЬСЬКА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О.В. Гаращук, д.е.н., професор

Державна інспекція навчальних закладів України, м. Київ

Г.І. Євтушенко, к.е.н., доцент

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

В.І. Куценко, д.е.н., професор

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ

Як свідчить статистика, Україна володіє 0,5 % суші планети, на якій проживає така ж частка населення. Водночас на цій території знаходяться 5 % мінерально-сировинних ресурсів планети, у тому числі 14 % залізної руди, більше 40% марганцевої руди. Вартість розвіданих запасів мінерально-сировинних ресурсів у розрахунку на душу населення, за оцінкою західних експертів, перевищує 200 тис. дол. США [4, с. 9-10]. Проте цей ресурс використовується неефективно. Останнє є однією з причин того, що валовий внутрішній продукт (ВВП) нашої країни складає лише 50,1 % від показника 1990 р. Для порівняння зазначимо, що в Молдові за цей час він зріс у 1,8 рази, в Білорусі – в 3,4, в Польщі – в 7,8, а в Китаї – в 21,3 рази. На жаль, і в останні роки темпи приросту українського ВВП є мінусовими. Так, у 2014 році вони склали (-6,80), в 2015р. – (-9,9 %). Особливо помітними є абсолютні показники ВВП на душу населення, зокрема за показником купівельної спроможності. В 2015 р. в Україні він склав 8 тис. дол. США. Це майже в 4 рази менше, ніж у Чехії і Словенії, в 3,5 рази – ніж у Словаччині та Естонії.

Тож не дивно, що в Україні досить поширеними є бідність та безробіття. За методологією Міжнародної організації праці, безробіття в Україні складає понад 9%, тоді як у Німеччині – 5 %, в Чехії – 6,2 %. Щоправда, в 2007-2008 рр. рівень безробіття був дещо нижчим – 6,4 %. Водночас, слід відмітити, що в зазначених роках майже вдвічі вищим був показник «тривалого безробіття». Все це негативно позначається як на життєвому рівні населення, так і на соціальній стабільності в суспільстві.

В цих умовах сучасна держава має віднаходити такі рішення, які забезпечували б захист життєво важливих інтересів особистості. За індексом економічної глобалізації, який, приміром, у 2015 р. складав 0,675, Україна значно відстає від своїх західних сусідів. Так, у Чехії він дорівнював 0,845; у Словаччині – 0,832; в Угорщині – 0,848. Порівнюючи з високорозвиненими країнами, низьким в Україні є й індекс людського розвитку – 0,747. Для порівняння: в Німеччині він дорівнює 0,916, у Швеції – 0,907, Данії – 0,923, в Ірландії – 0,916 [5, с. 342-355].

Важливим показником економічного розвитку країни є показник конкурентоспроможності. В Україні, на жаль, спостерігається погіршення цього показника. Якщо в 2001 р. наша країна за індексом конкурентоспроможності посідала 69-те місце, то в 2015 р. – уже 79-те.

Все це негативно позначається на фінансовому забезпеченні перш за все галузей соціальної сфери, на формуванні та використанні головної продуктивної сили суспільства – людського капіталу (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка видатків на розвиток освіти та охорону здоров'я зведеного бюджету України, % ВВП

Показник	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2000-2015 рр., +, -
Обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я	3,4	3,5	4,1	3,6	+0,2
Обсяг видатків зведеного бюджету на освіту	4,2	6,1	7,4	5,5	+1,3

Джерело: [3, с. 4; 5, с. 363].

Щоб поліпшити економічну ситуацію в Україні, забезпечити її сталий розвиток, необхідно вдосконалити структуру як економіки в цілому, так і експортно-імпорتنу її складову. Нині серед експортної продукції переважає сировинна (пшениця, руди і концентрати залізни, прокат чорних металів), в числі імпорتنної продукції – продукти переробки. З цією метою в Україні необхідно сформуванати чітку стратегію держави з дієвим механізмом її реалізації. В ній (стратегії) уже най-

ближчим часом слід суттєво підвищити в експорті частку продукції кінцевого призначення з високою додатковою вартістю, в результаті чого має бути сформована високотехнологічна експортно орієнтована структура економіки, пріоритетна увага приділена розвитку галузей, що формують людський капітал.

Перелік посилань:

1. Беляев Л. Экономика зрелоого социализма / Л. Беляев // *Свободная мысль*. – 2016. – № 6 (1660). – С. 70-93.
2. Манків Г. Н. Макроекономіка / Г. Н. Манків ; [пер. з англ., наук. ред. перекладу С. Панчишина]. – К. : Основи, 2000. – 588 с.
3. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015/16 навчального року : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 171 с.
4. Савченко В.Ф. Потенціал національної економіки України : монографія / В. Ф. Савченко. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2009. – 274 с.
5. Тимошенко О. В. Економічна безпека національної економіки в умовах глобалізації : монографія / О. В. Тимошенко. – К. : ТОВ «Наш формат», 2016. – 384 с.

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Я.Т. Гереза, здобувач вищої освіти

О.О. Ряскова, здобувач вищої освіти

А.В. Панченко, к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

Неповноспроможні люди потребують соціального захисту і створення таких умов життя, щоб успішно інтегруватися у суспільстві. Працевлаштування людей з інвалідністю є ключовою можливістю їх адаптації та самореалізації.

Реалії України вражають. За даними національної асамблеї людей з інвалідністю в Україні станом на початок 2016 року налічується близько 2,6 млн. осіб із інвалідністю, майже 80 % із них – працездатного віку, що відповідає кількості понад 2 млн. осіб. [1] Одним із факторів, що благотивно впливають на процес перебігу хвороби є адаптація неповносправних людей у суспільстві, зокрема за рахунок в знання їх важливості як працівника. Проте в Україні частка працюючого населення серед людей з інвалідністю щороку падає. Працевлаштованими є приблизно третина з них – 600-680 тис. осіб. Однак, на думку експертів, ці цифри – завищені, більш реальна цифра за даними американського звіту про права людини – 13 %. [1] Це пов'язано із уникненням роботодавцями прийняття на роботу таких осіб у зв'язку з необхідністю надавати їм пільги в вигляді додаткових відпусток та скороченого робочого дня або у зв'язку з необхідністю облаштувань спеціальних засобів пересування.

Конституцією України встановлено правом будь якої особи право на працю Проте часто у такому праві є відмовлено. Працевлаштування зазвичай починається із державної служби зайнятості. Проте люди з обмеженими можливостями часто не спроможні домогтись статусу безробітного, оскільки такий статус здобувають люди, що протягом останніх 12 місяців до настання безробіття працювала не менше 26 календарних тижнів, що передбачає сплату соціальних внесків. Відсутність офіційного статусу безробітного для осіб з обмеженими можливостями скасовує їх право на виплати по безробіттю та на професійну підготовку, підвищення кваліфікації чи перекваліфікацію. Найчастіше за висновками медико-соціальної експертної комісії людина з інвалідністю може працювати в умовах пониженого фізичного та психоемоційного навантаження, що значно понижує її шанси знайти роботу. Проте формується практика, коли неповносправним громадянам пропонується робота, де не потребується високої кваліфікації. Очевидно, що заробітна плата за таку роботу є нижчою.

Державна політика з питань працевлаштування неповноспроможного населення передбачає встановлення квот кількості робочих місць що призначені на підприємстві для осіб з інвалідністю. В Україні ця норма становить 4 % середньооблікової середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб, – у кількості одного робочого місця [2]. Проте велика частка роботодавців з метою уникнути додаткових витрат для облаштування робочого місця та забезпечення особи усіма соціальними нормами для виконання квоти на працевлаштування осіб з інвалідністю звертаються до профільних організацій з бажанням знайти людину, яка буде офіційно оформлена як працівник підприємства, отримуватиме мінімальну зарплатню, проте не з'являтиметься фактично. Оскільки виплачувати мінімальну зарплатню є менш витратним, ніж забезпечити людину відповідними умовами праці. За даними Доповіді Міністерство соціальної політики України у 2013 році із перевірених 9 тис. роботодавців третина не виконала норматив робочих місць для неповносправних осіб [3].